

Roefie Hueting. Notitie verandering prijsverhoudingen in buitenland bij overgang naar milieuduurzaamheid n.a.v. gesprek van Jeroen van den Bergh met Marjan Hofkes.

Aan Jeroen van den Bergh
Van Roefie Hueting

31-5-05

Dag Jeroen,

Wel bedankt voor je mail van 27 mei. Wat een grappige constructie heeft die. Je zet voor jezelf je gedachten op papier en maakt anderen daar deelgenoot van. Ik had dit nog niet eerder zo gezien. Ik wil er graag op aanhaken.

Je zegt dat de duurzame wereldeconomie een black box is, maar volgens mij is die doos niet zo pikzwart. Het dni gaat uit van mondiale belasting en deelt die toe aan de landen naar rato van hun bijdrage aan een bepaalde belasting, b.v. broeikasgassen (bkg). Als die met 75 % naar beneden moeten, dan gebeurt dat conform de uitgangspunten van het dni in *ieder* land. Landen met hoge emissies per persoon (VS b.v., met zijn twee maal hoger energieverbruik per persoon t.o.v. een land als Nederland) nemen in het dni scenario meer maatregelen dan landen met lage emissies (ontwikkelingslanden b.v., met hun rond tien maal minder energieverbruik per persoon t.o.v. een land als Nederland) en zijn dus – per persoon - duurder uit. Landen zoals Nederland, Duitsland en Engeland liggen hier tussenin. (Landen met veel inwoners betalen in totaal natuurlijk meer aan maatregelen dan landen met weinig inwoners, maar hun NI is bij ongeveer gelijke productiviteit navenant hoger, percentueel is het effect op het NI hetzelfde). Volgens de basisveronderstelling van het dni bereiken alle landen duurzaamheid door maatregelen die het milieu ontlasten en de prijzen van de belastende activiteiten in reële termen duurder maken waardoor het volume van het NI daalt; omdat de reële prijzen van de minder of nauwelijks belastende activiteiten weinig veranderen, veranderen de prijsverhoudingen; de belasting van eerst genoemde activiteiten vermindert en er vindt re-allocatie plaats naar weinig milieu belastende activiteiten. Zo wordt mondiale duurzaamheid bereikt.

Alle landen in de wereld belasten het milieu zwaar. Als ik kijk naar de drie milieuproblemen die me het belangrijkste lijken - bkg, soorten en erosie – dan kan globaal het volgende worden opgemerkt. Bij de bkg belasting zijn de geïndustrialiseerde landen dominant, bij erosie de ontwikkelingslanden, soorten worden in alle landen bedreigd, maar in sommige ontwikkelingslanden meer omdat de soortenrijkdom daar groter is. Erosie en ruimte voor soorten zijn nog niet in de dni exercitie opgenomen. Ik heb er in samenspraak met Bart wel een notitie over geschreven die ik graag toestuur als je dat wilt.

Nederland drijft vooral handel met geïndustrialiseerde landen, Duitsland voorop. Ik heb hier geen statistieken bij de hand, maar ik schat dat het percentage van de im- en export met die landen op 80 % van de totale handel. Die landen hebben per persoon ongeveer hetzelfde energiegebruik (behalve de VS), dus globaal een even hoge CO2 emissie, het belangrijkste bkg, per persoon. Daar zullen de totale eliminatiekosten dus globaal even hoog zijn (maar in VS hoger). Voor de twee grote energie verbruikers verkeer en verwarming (ook van kassen) (uit mijn hoofd samen rond 60% van het energieverbruik) zijn er geen substantiële verschillen, bij de industrie (uit mijn hoofd rond 30 a 40 %) waarschijnlijk wel.

Als de orde van grootte van het bovenstaande juist is, wat valt na te gaan in statistieken, dan zullen de duurzaamheidsprijzen van de producten in de industrie landen voor wat betreft het belangrijke agens bkg geen dramatisch grote verschillen vertonen. De invloed van de handel met deze landen op de hoogte van het Nederlandse dni zal dan niet dramatisch groot zijn. Misschien kan de invloed van andere agentia op de prijzen van producten van

landen waarmee Nederland handel drijft ook globaal geschat worden en dan worden vergeleken met de duurzaamheidsprijzen van Nederland.

Jeroen, bovenstaand verhaal heb ik niet in de eerste plaats geschreven als poging om na te gaan of de invloed van handel op het Nederlandse dni groot of klein is, maar om je er meer bewust van te maken, dat conform de dni theorie de reële duurzaamheidsprijzen van de milieu belastende activiteiten in *alle* landen hoger liggen dan de waargenomen marktprijzen en ergo leiden tot veranderingen in de prijsverhoudingen. Zolang we de productie- en consumptiepatronen in die landen niet kennen is daarom de veronderstelling dat die veranderingen identiek zijn aan die van Nederland, zoals bij het dni is gebeurd, zeer goed verdedigbaar, omdat het momenteel de enig mogelijke veronderstelling is die in lijn is met de uitgangspunten van het dni. Ik ben het met je eens dat dit vatbaar is voor kritiek, maar zolang er geen fondsen zijn voor het uitvoeren van SNI ramingen in andere landen (de doelstelling van de Foundation SNI) en er geen betere veronderstelling wordt gevonden, kan ik daar niets mee doen.

Ik begrijp daarom niet waarom de bij het dni gehanteerde veronderstelling over prijsveranderingen op de wereldmarkt door Marjan en jou *extreem* wordt genoemd. In ons telefoongesprek heb ik voorgesteld om in twee andere landen, al is het maar zeer globaal zoals ik hierboven voor bkg heb gedaan, de duurzaamheidsprijzen te scannen. We kiezen dan een land met hogere en een land met lagere duurzaamheidsprijzen dan Nederland en kijken vervolgens hoe hoog het Nederlandse dni wordt onder de veronderstelling dat alle landen dezelfde prijsverhoudingen hebben als zo'n land, hetgeen twee extra dni's oplevert. Dat levert dan een bandbreedte op waarbinnen het Nederlandse dni ligt. Die bandbreedte is reëel omdat hij wordt gevormd door ramingen die voldoen aan de uitgangspunten van het dni.

De door Marjan (c.q. het IVM) opgevoerde bandbreedte is niet reëel omdat het EZ/CPB alternatief ofwel niet aan de voorwaarde voldoet dat alle landen simultaan tot duurzaamheid overgaan ofwel uitgaat van onveranderde prijsverhoudingen waardoor geen duurzame situatie kan worden bereikt; in beide gevallen is dit alternatief in strijd met de uitgangspunten van het dni, en het dni kan niet liggen in een bandbreedte die wordt gevormd door het dni en een constructie die in strijd is met het dni.

De uitgangspunten van deze constructie zijn in strijd met de waargenomen werkelijkheid. (1) Internalisatie van milieukosten van 'vervuilende'¹ activiteiten leiden tot verandering in de prijsverhoudingen en daardoor tot verschuiving ervan naar milieu vriendelijker alternatieven, evenals heffingen. Zonder die internalisatie en heffingen, dus zonder verandering in prijsverhoudingen kom je geen stap dichterbij duurzaamheid. (2) Het uitmiddelen van prijzen in de rest van de wereld is onmogelijk, evenals in Nederland. In een goed werkend marktmechanisme is het, bij gegeven technologie, onvoorstelbaar dat activiteiten minder milieubelastend worden en tegelijkertijd goedkoper in reële termen. (3) Het IVM rapport (blz. 107) gaat bij de EZ/ CPB constructie er vanuit dat er geen inherent intensieve of extensieve goederen zijn. Dat wil zeggen dat alle activiteiten het milieu even veel belasten. Ook dit is in strijd met de werkelijkheid. Er zijn wel degelijk activiteiten die, als ze in omvang toenemen, duurzaamheid bedreigen, naast activiteiten die dat niet doen (het milieu is gedefinieerd als onze fysieke omgeving, dus iedere activiteit belast het milieu, maar belasting op een duurzaam niveau is mogelijk). De producten van de milieu sterk 'vervuilende' activiteiten zijn in de loop van de afgelopen decennia in reële termen goedkoper geworden (dus hun volume is gestegen, waardoor het volume van het NI is toegenomen) door een enorme verhoging van de productiviteit, waarbij echter het verlies van schaarse milieufuncties (economische goederen) niet als kosten in rekening is gebracht; (die productiviteitsstijging heeft zich voornamelijk voorgedaan bij de 'vervuilende' activiteiten,

¹ Vervuilend staat tussen aanhalingstekens omdat het ook gaat om ruimtebeslag (de belangrijkste oorzaak van het uitsterven van soorten) en intering op grondstoffen.

waarvan ook de producten bij de consumptie het meest ‘vervuilen’; ik heb daar vaak over gepubliceerd). Dit heeft geleid tot verandering in prijsverhoudingen: de breuk ‘vervuilende’ prijzen/ ‘milieu vriendelijker’ prijzen is kleiner geworden. Door internalisatie van die kosten en heffingen wordt die breuk weer groter, de traditionele productiviteit van de ‘vervuilende’ activiteiten daalt (evenals het NI), de prijsverhoudingen veranderen, maar de beweging is geen spiegelbeeld van het verleden omdat de technologie in de loop van de afgelopen decennia is toegenomen.

Jeroen, misschien wist je wat hierboven staat al, maar is het toch instructief om een en ander op een rijtje voor je te zien en daardoor beter te begrijpen waarom het EZ/CPB construct in strijd is met het dni en er dus geen bandbreedte kan bestaan tussen het dni en dit construct. Marjan heeft de besprekingen van de begeleidingscommissie niet bijgewoond, Bart en Henk van Tuinen (oud hoofd NR en plv DG CBS) wel. Volgens Bart is het alternatief slechts bedoeld om te kijken hoe het uit zal pakken, wanneer het buitenland niet tot duurzaamheid overgaat (waardoor daar de prijsverhoudingen gelijk blijven). Daar is binnen de commissie verschil van mening over geweest. Ik heb me ertegen verzet. Van Tuinen zei nog onlangs tegen me het EZ alternatief onzin te vinden.

Bij dit alternatief wordt de afstand tot het NI tussen 1990 en 2000 kleiner. Bij het dni wordt de afstand groter. Dat komt doordat bij het alternatief ‘vervuiling’ wordt geëxporteerd: ‘vervuilende’ producten worden onder de duurzaamheidsprijs geïmporteerd, ‘schone’ producten geëxporteerd. Zo kan het alternatief sneller groeien dan het dni en wordt een verkeerd signaal aan de Kamer gegeven. In de brief van EZ en VROM aan de Kamer is het EZ construct ‘het dni volgens Hueting’ genoemd, met de boodschap: Nederland is duurzamer geworden. Terwijl Nederland volgens ‘het dni volgens Hueting’ verder van duurzaamheid is afgedreven. Ik vind dit triest. Na veertig jaar werken en doorzetten tegen de verdrukking in wordt het eindresultaat van al dit geploeter door manipulatie 180 graden omgedraaid. Ik ben daarom blij dat je er begrip voor hebt dat ik dat alternatief de wereld uit wil hebben.

Zoals je al zei, we blijven in gesprek over de verkeerde signalen die het NI aan de samenleving geeft.

Hartelijke groet,

Roefie.